

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на културата

ЗА П О В Е Д

№ РД 09 – ..... г.

На основание чл. 13д от Закона за професионалното образование и обучение при спазване на изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс, и във връзка с осъществяване на професионално образование по професията

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Учебна програма за специфична професионална подготовка по учебен предмет **Книга и книгоиздаване** за специалност код **3220101** „Библиотекознание“, професия код **322010** „Библиотекар“ от професионално направление код **322** „Библиотечно-информационни науки и архивистика“.

Учебната програма влиза в сила от учебната 2017/2018 година.

БОИЛ БАНОВ

Министър на културата

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО

КНИГА И КНИГОИЗДАВАНЕ

СПЕЦИФИЧНА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА

УТВЪРДЕНА СЪС ЗАПОВЕД № .....

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ:

**код 322   БИБЛИОТЕЧНО-ИНФОРМАЦИОННИ
НАУКИ И АРХИВИСТИКА**

ПРОФЕСИЯ: код 322010   БИБЛИОТЕКАР

СПЕЦИАЛНОСТ: код 3220101   БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ

София, 2017 година

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма по учебен предмет **Книга и книгоиздаване** е предназначена за професията **Библиотекар**, специалност **Библиотекознание** от професионално направление **Библиотечно-информационни науки и архивистика**, съгласно типовия учебен план за професионално образование с придобиване на трета степен на професионална квалификация, дневна форма на обучение, с прием след завършено основно образование.

В учебната програма е включен материал, с овладяването на който се цели въвеждане на учениците в професията и специалността и получаване на необходимите знания и умения.

Чрез учебното съдържание по предмета обучаемите добиват обща представа за книгата, историческите и технологични етапи на съществуването ѝ, промените в книгата и книгоиздаването в дигитална среда.

Учебното съдържание е разпределено в 11 раздела, като в тях се конкретизира броят на учебните часове и включените теми. Всяка тема се разпределя от учителя в началото на учебната година.

Обучението по предмета се извършва във взаимовръзка с учебните предмети от отрасловата и специфичната професионална подготовка.

Спецификата на обучението налага учебният процес да се провежда в специализирана среда. Приложният характер на учебния предмет изисква онагледяване с разнообразни съвременни технологии, посещение на издателски институции, библиотеки, изложби, панаири, премиери и базари на книгата

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ

С обучението по Книга и книгоиздаване се цели учениците да усвоят знания и умения за оценка и работа с печатните издания- книги и периодика. Учениците трябва да придобият начални умения за прилагане на получените знания при решаване на конкретни проблеми в бъдещата си професионална дейност.

Изучаването на Книга и книгоиздаване съдейства за професионалната подготовка на учениците, за развиване на професионалните им интереси и за формиране на творческо отношение и подход в бъдещата им работа в библиотеки, издателски и книгоразпространителски институции.

Основните задачи на учебно-възпитателната работа по предмета са:

- да се изяснят и осмислят от учениците основните понятия в книгознанието и книгоиздаването
- да се развиват познавателните интереси на учащите се към книгите, четенето и създаването им
- на основата на придобитите знания учениците да придобият елементарни авторски умения и компетентности, умения за творческо прилагане на нови технологии;
- да се формира траен интерес и мотивация за създаване , опазване и работа с книжовното културно наследство. Учениците трябва да придобият начални умения за прилагане на получените знания при решаване на конкретни проблеми в бъдещата професионална реализация.

III. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНОТО ВРЕМЕ

Общият брой учебни часове по учебния предмет Книга и книгоиздаване се разпределя по класове в съответствие с утвърдения учебен план.

КЛАС	Брой учебни седмици	Общ брой часове
VIII	36	72
IX	36	72

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Структурирането на учебното съдържание е по раздели и теми. За всеки раздел в програмата са записани препоръчителен брой учебни часове и теми. Учителят конкретизира броя на учебните часове за всяка тема в съответствие с посочените за раздела. Учителят разпределя броя на часовете, предвидени по учебния план и по учебната програма в годишното си разпределение.

За постигане целите на обучението учителят разпределя учебните часове за нови знания, упражнения и контрол.

№ по ред	Наименование на разделите и темите	Брой часове

VIII КЛАС		
	РАЗДЕЛ I. Книгата и науките за книгата	6
1.	Теоретични основи на книгознанието-термини, определения	
2.	Основни етапи в развитието на книгознанието и науките за книгата	
3.	Ролята на книгата в развитието на обществото	
	РАЗДЕЛ II. Исторически етапи в развитието на книгата	18
1.	Писменост и писмена комуникация. Книгата в древния свят.	
2.	От свитък към кодекс - нови форми на книгата	
3.	Ръкописната книга	
4.	Печатната книга и изобретението на Гутенберг	
5.	Първи български печатни книги	
6.	Българското книгоиздаване след Освобождението 1878 г .	
7.	Българската книга и българските издатели между двете световни войни 1910 – 1946 г.	
8.	Книги и книгоиздаване в България в края на 20 век.	
	РАЗДЕЛ III. Апарат на книгата. Идентификационни данни в книгите.	8
1.	Заглавна /титулна/ страница на книгата и подзаглавни данни.	
2.	Справочен апарат на книгата.	
3.	Международен стандартен номер на книгата /ISBN/	

	РАЗДЕЛ IV. Основни етапи на книгоиздателския процес	18
1.	Редактиране на авторски оригинали	
2.	Основни задължения и отговорности на водещия редактор	
3.	Редактиране на различни видове издания	
4.	Редактиране, издаване и разпространение на детската книга	
5	Оформление на книги.	
	РАЗДЕЛ V. Интелектуална собственост. Авторското право.	8
1.	Авторското право и сродните му права в книгоиздаването	
2.	Нарушения и защита на авторските права при книгите.	
3.	Издателски договори за публикуване - задължения и права	
	РАЗДЕЛ VI. Промени и тенденции във формата и вида на съвременните книги	6
1.	Приложение на новите технологии и нови книжни форми	
2.	Графичен дизайн на книгите	
3.	Детските книги и дигиталните технологии	
	РАЗДЕЛ VII. Книгата във виртуалния свят - тенденции	8
1.	Електронни книги	
2.	Съвременни аспекти на издаването и продажби на е-книги	
3.	Статистика на традиционното и електронното книгоиздаване	
4.	Българското книгоиздаване във виртуална среда	

	Общ минимален брой учебни часове	72
	IX КЛАС	
	Раздел VIII Маркетинг на книгата	20
1.	Теоретични и терминологични основи на маркетинга	
2.	Маркетингови проучвания	
3.	Маркетингови технологии в интернет социалните мрежи	
4.	Маркетинг и продажби на книги на различни категории читатели	
	Раздел IX Реклама на книгата	18
1.	Теоретични и терминологични понятия в рекламата	
2.	Рекламен текст за книги	
3.	Печатната реклама в издателския процес	
4.	Рекламата на книгите и библиотеките	
	Раздел X Продажби на книги	12
1.	Взаимоотношения между участниците в книжния пазар	
2.	Книгоразпространение и книготърговия	
3.	Лични продажби на книги	
4.	Продажби на електронни книги	
	Раздел XI Книгата и четенето	22
1.	Четене и читателска компетентност	
2.	Основни фактори и предпоставки за интерес към четенето	

3.	Национални политики и фактори за стимулиране на четенето	
4.	Европейски политики за популяризиране на четенето	
5.	Децата и четенето – теория, психология, иновативни практики	
	Общ минимален брой учебни часове	72

РАЗДЕЛИ И ТЕМИ

РАЗДЕЛ I. Книгата и науките за книгата

- Тема 1. Теоретични основи на книгознанието - термини, определения – усвояване на нови термини от книгознанието и други науки за книгата: библиология, кодикология, библиополистика, палеография и др.
- Тема 2. Основни етапи в развитието на книгознанието и науките за книгата - исторически етапи в развитието на науката и видни библиотековеди в Европа и у нас.
- Тема 3. Ролята на книгата в развитието на обществото – изясняване на социалното, културното, образователното и общественото значение на книгата.

РАЗДЕЛ II. Исторически етапи в развитието на книгата

- Тема 1. Писменост и писмена комуникация. Книгата в древния свят - поява и развитие на формите на писмените комуникации в древните общества, значението на писаното слово в Египет, Елада, Стария Рим.
- Тема 2. От свитък към кодекс - нови форми на книгата - запознаване с еволюцията в развитието на книжното тяло и значението на формата - кодекс.
- Тема 3. Ръкописната книга по света и у нас - исторически преглед на създаване на ръкописни книги в Средновековието и по-късните периоди. Българските ръкописни книги от XIII – XV век.
- Тема 4. Печатната книга и изобретението на Гутенберг - поява на книгопечатането и фундаменталното му историческо значение. Изобретението на Гутенберг и основните му характеристики.

- Тема 5. Първи български печатни книги – поява, печатане и разпространение на български печатни книги в Румъния, Венеция, Цариград.
- Тема 6. Българското книгоиздаване след Освобождението 1878 год. - запознаване с бързото възникване на печатници и издатели през този период.
- Тема 7. Българската книга и българските издатели между двете световни войни 1910 – 1946 год. - европейски облик на българското книгоиздаване и книга. Най-видни български издатели и издателства от периода.
- Тема 8. Книги и книгоиздаване в България в края на 20 век – промени в обществено-политически и стопански аспект и изграждане на българското книгоиздаване на пазарен принцип.

РАЗДЕЛ III. Апарат на книгата. Идентификационни данни.

- Тема 1. Заглавна /титулна/ страница на книгата и подзаглавни данни – задължителни данни в книгата, мястото им на отбелязване и стандартизация на издателските данни в книгата.
- Тема 2. Справочен апарат на книгата - библиографски данни, показалци, тезауруси, речници, списъци и др.
- Тема 3. Международен стандартен номер на книгата /ISBN/ - поява, значение, структура и ползите за книгоиздатели, книготърговци и библиотеки.

РАЗДЕЛ IV. Основни етапи на книгоиздателския процес

- Тема 1. Редактиране на авторски оригинали - одобряване, приемане и вземане на решение за издаване, видове и начини на редактиране.
- Тема 2. Основни задължения и отговорности на водещия редактор - водещата роля на редактора през целия издателски процес, отношения между редактора и автора и решаващата му роля за качеството на изданието.
- Тема 3. Редактиране на различни видове издания – специфични изисквания и особености при издаване на научна, специална, учебна, справочна и др. видове литература.
- Тема 4. Редактиране, издаване и разпространение на детската книга - особености и изисквания към детските книги. Значение на детската книга и издаването на книги за деца.

Тема 5   Оформление на книги – елементи, видове и етапи на оформленито. Отговорности на различни автори и редактори в процеса на издаване.

РАЗДЕЛ V. Интелектуална собственост. Авторското право.

Тема 1.   Авторското право и сродните му права в книгоиздаването - запознаване със закона и обхвата на авторските права.

Тема 2.   Нарушения и защита на авторските права при книгите - пиратски издания , история, примери, санкции.

Тема 3.   Издателски договори за публикуване - задължения и права - решаващата роля на правилно сключения издателски договор и действията на издателството.

РАЗДЕЛ VI. Промени и тенденции във формата и вида на съвременните книги

Тема 1.   Приложение на новите технологии и нови книжни форми - влияние на интерактивните технологии върху вида и качеството на съвременната книга.

Тема 2.   Графичен дизайн на книгите - теоретично и терминологично изясняване на понятието и приложението му в съвременните издания.

Тема 3.   Детските книги и дигиталните технологии – водещата роля на детската книга в промените на формата и дизайна. Познавателни ефекти на книжното тяло при детски книжки.

РАЗДЕЛ VII. Книгата във виртуалния свят- тенденции

Тема 1.   Електронни книги - теоретични и терминологични определения, история, същност.

Тема 2.   Съвременни аспекти на издаването и продажби на е-книги - специфичен начин на закупуване и ползване на е-книги. Библиотеките и придобиването и предоставянето на е-книги.

Тема 3.   Статистика на традиционното и електронното книгоиздаване - обобщения и статистически данни за традиционното книгоиздаване и електронното книгоиздаване.

Тема 4.   Българското книгоиздаване във виртуална среда - анализ и обобщения за електронните и дигитални издания на българските издателства през последните години. Предимства и недостатъци на дигиталното книгоиздаване.

РАЗДЕЛ VIII. Маркетинг на книгата

- Тема 1. Теоретични и терминологични основи на маркетинга - основни понятия в маркетинга и особености на книжния маркетинг.
- Тема 2. Маркетингови проучвания - видове маркетингови проучвания
- Тема 3. Маркетингови технологии в интернет социалните мрежи – особености и актуални подходи на маркетинг в мрежата.
- Тема 4. Маркетинг и продажби на книги на различни категории читатели-сегментиране на пазара на книги

РАЗДЕЛ IX. Реклама на книгата

- Тема 1. Теоретични и терминологични понятия в рекламата- основни термини и понятия в съвременната реклама
- Тема 2. Рекламен текст за книги – значение на рекламното послание и слоган.
- Тема 3. Печатната реклама в издателския процес - печатната реклама като елемент на издателска дейност и основен начин на реклама на книги.
- Тема 4. Рекламата на книгите и библиотеките- подготовка на оферти, списъци, рекламни екземпляри за библиотеките. Значението на взаимоотношенията между издателство и библиотека.

РАЗДЕЛ X. Продажби на книги

- Тема 1. Взаимоотношения между участниците в книжния пазар- Харта на книгоиздателите, книготърговците и библиотекарите в България. Значението на Books in Print за издатели, търговци и библиотекари.
- Тема 2. Книгоразпространение и книготърговия теоретични, терминологични и приложни аспекти на понятието. Библиографската информация и значението ѝ в издаването и разпространението на книги.
- Тема 3. Лични продажби на книги - теоретични и приложни особености на продажбата на книги.
- Тема 4. Продажби на електронни книги- особености и актуална статистика за продажбите. Образуване на цените на е-книги и

претенциите на автори, издатели и литературни агенти за дялово участие.

РАЗДЕЛ XI. Книгата и четенето

- Тема 1. Четене и читателска компетентност- теоретични, терминологични и приложни аспекти.
- Тема 2. Основни фактори и предпоставки за интерес към четенето - семейството, средата, образованието и библиотеките като определящи белези на интереса към четенето.
- Тема 3. Национални политики и фактори за стимулиране на четенето - инициативи и политики в България за насърчаване на четенето.
- Тема 4. Европейски политики за популяризиране на четенето - национални програми четенето в Германия, Великобритания, балканските държави с интересни форми на работа.
- Тема 5. Децата и четенето – теория, психология, иновативни практики. Програми и инициативи в САЩ и европейските държави за родители и деца.

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ УЧЕНОТО – ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ

В края на обучението учениците трябва да притежават следните знания, умения и компетентности:

Знания за:

- основните етапи на развитие на книгата и книгоиздаването;
- теоретични понятия и специфични термини в книгознанието и книгоиздаването;
- типове и видовете печатни издания;
- основните книгоиздателски процеси;
- основните характеристики на продажбите на книги;

умения:

- да могат да оценяват качествата на книгата, да работят с издателски каталози и подбират нови издания;
- да разпознават специфичните характеристики на различните видове издания;
- владеят основни подходи при реклама и продажби на книги;

КОМПЕТЕНТНОСТИ:

- могат да анализират в детайли едно готово печатно издание и да дават аргументирана преценка;
- имат усет за качеството на съдържанието и оформлението на печатните издания;
- познават тенденциите в пазара на книги у нас и в световен мащаб;

VI. ЛИТЕРАТУРА

1. Иванова, Климентина. В началото бе книгата. Разказ за старобългарската книга и нейната съдба. С., Народна младеж, 1983.
2. Тотоманова, Антоанета. Книгата и нейното „лице“ С., Нар.библ.Св.Св.Кирил и Методий, 2008.
3. Българска книга. Енциклопедия. София-Москва., PENSOFT, 2000.
4. Йончев, Васил. Книгата през вековете . С., Български художник, 1976.
5. Гергова, Ани. Книжовно-документално наследство. С., УИ “Св.Кл.Охридски“, 2006.
6. Стойкова, Добринка. Л.Парижкова, М.Нанкова. Добри практики за читателска компетентност при деца и ученици. С., За буквите-Описменехъ, 2013.
7. Цветкова, Милена. Книгата като медия. С., Enthusiast, 2012.
8. Гайзър, Елизабет. Издателският бизнес. С., С., УИ“Св.Кл.Охридски“, 1996.

АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Национална професионална гимназия по полиграфия и фотография – София.